

Ontwikkelagenda 2019-2023

Oktober 2019

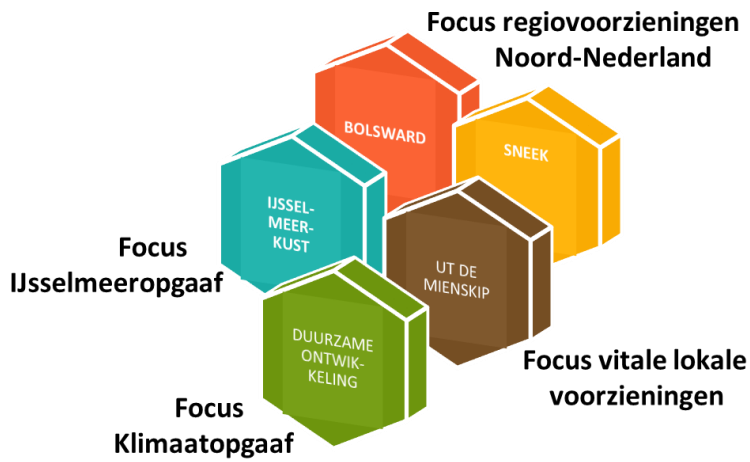


Gemeente Súdwest-Fryslân
Postbus 10.000
8600 HA Sneek
(0515) 48 90 00
www.sudwestfryslan.nl

Versie: 9 oktober 2019
Status: vastgesteld door B&W

Uitgangspunten in één oogopslag

Ambitie en focus



Te hanteren principe



Was/wordt-opzet

Ontwikkelagenda 2018-2022



Totaal: 19.100.000

Verdeling over de vier subagenda's: 19.100.000
 (Inzet Duurzame ontwikkeling: 1.000.000; het bedrag is verdisconteerd binnen het totaal; in te zetten als onderdeel binnen één of meerdere agenda's)

Ontwikkelagenda 2019-2023



Totaal: 19.100.000

Duurzame Ontwikkeling is toegevoegd als vijfde subagenda

1. Uitgangspunten Ontwikkelagenda

1.1. Uitgangspunten

Vanaf 2017 werken we met de Ontwikkelagenda. Hiermee hebben we een krachtig instrument om nieuwe ontwikkelingen aan te jagen en op te pakken. We kunnen hierdoor binnen een meerjarig perspectief samen met partners inspelen op nieuwe ambities. In 2017 is de aanpak voor een meerjarige Ontwikkelagenda door de gemeenteraad omarmd, met een aanpak binnen vier subagenda's (Sneek, Bolsward, Friese IJsselmeerkust en Ut de Mienskip).

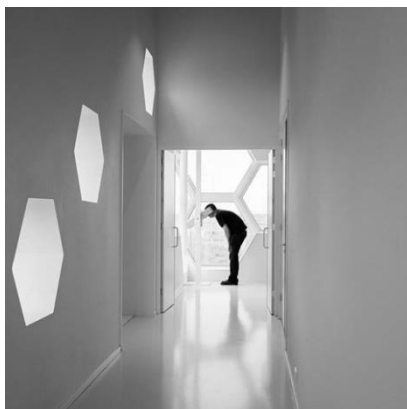
- Samenhang en focus
Met de agendavorming willen we meer samenhang en focus aanbrengen. We werken daarbij vanuit een onderscheidend profiel van Súdwest-Fryslân binnen de context van Zuidwest-Fryslân, Fryslân en Noord-Nederland.
- Gezamenlijkheid
We voeren een dialoog met partners om een gezamenlijke inzet van middelen binnen een samenhangende agenda gestalte te geven.
- Cofinanciering/multiplier
We bespreken met partners de kansen van cofinanciering en multipliereffecten. We leggen geld-bij-geld, waardoor het gezamenlijk commitment ook in financiële zin gestalte krijgt.
- Meerjarig
We kiezen voor een meerjarige benadering 2019-2023. Hierdoor brengen we over meerdere jaren een aanpak in beeld, maar we besluiten per project.

1.2. Duurzame ontwikkeling

In aanvulling op de vier subagenda's heeft het onderdeel "Duurzame ontwikkeling" een specifieke positionering binnen de Ontwikkelagenda. Het is toegevoegd als vijfde subagenda. We brengen nieuwe ontwikkelingen nadrukkelijk in verbinding met de inpassing van thema's als klimaat, energie en biodiversiteit.

1.3. Strategische gedachtenvorming en inpassing concrete projecten

De Ontwikkelagenda brengen we de strategische gedachtenvorming met betrekking tot de kernonderwerpen per subagenda in verband met concrete projecten. Deels dienen deze projecten zichzelf aan. Bij ander onderdelen/onderwerpen is vanuit de gemeente een meer actieve aanjaagfunctie van belang. Binnen de doorontwikkeling van de agendavorming willen we beide onderdelen meer in balans brengen. Tot dusver ligt er nog veel nadruk op de ad hoc inpassing van concrete projecten. Strategische keuzes worden hier gaandeweg meer leidend.



2. Actuele duiding Ontwikkelagenda

2.1. Positionering

De focus op ambitie en een gezamenlijke financiële inzet van middelen geeft scherpte en duiding. Voor een interbestuurlijk perspectief is het nodig om ook breder te kijken dan alleen het eigen gemeentelijke belang. Een beleidsmatige positiebepaling binnen het perspectief van Noord-Nederland/Fryslân is daarbij van belang in combinatie met de samenhang met het IJsselmeergebied. Het biedt ruimte voor een specifieke nationale en Europese positionering van het zuidwestelijk deel van Fryslân. Gedachtenlijnen zoals Brede welvaart, Social Development Goals en de kwaliteiten van het landschap kunnen hierbij aansluiten.

Eerder is een keuze van vier agenda's tot stand gekomen: Sneek, Bolsward, Friese IJsselmeerkust en Ut de Mienskip. De eerder gekozen subagenda's bieden steeds nadrukkelijker mogelijkheden om tot een gezamenlijke aanpak te komen.

- Agenda Friese IJsselmeerkust. Vanuit de nationale aanpak Agenda IJsselmeergebied 2050 wordt vanuit het Rijk een steeds groot belang gehecht aan realisatie van plannen, met daaraan gekoppeld forse investeringsmogelijkheden. De gezamenlijke inzet met partners en regionale overheden heeft in 2019 geleid tot een flinke inzet van ambities en geld binnen de Koppelkansenaanpak Friese IJsselmeerkust. Er is een gezamenlijk ambitiedocument opgesteld. De focus op ambitie en geld komt van de grond. De concrete ontwikkeling op en langs De Nieuwe Afsluitdijk hebben daarop een gunstig effect. O.a. heeft het Waddencentrum een belangrijke spin-off. Het bezoekersaantal is ook flink hoger dan eerder voorzien.
- Agenda Bolsward. De gezamenlijke inzet rond Cultuur Historisch Centrum De Tiid, waar de nieuw- en verbouw is gestart, jaagt nu verdere ambities aan. Een verdere focus op de binnenstad en de invalsroutes heeft de aandacht. Een onderzoek naar een aquaduct bij Bolsward kan verdere ideeën voor doorontwikkeling aanjagen.
- Agenda Sneek. We zien hier een stapeling van initiatieven, vooral langs of nabij de invalsroutes vanaf de A7 en vanuit Leeuwarden. Door deze ontwikkelingen meer in samenhang te benaderen kan een gezamenlijke inzet en focus toenemen.
- Agenda Ut de Mienskip. Anders dan eerder voorzien wordt de agendavorming de komende periode in belangrijke mate vormgegeven via een Regeling Ut de Mienskip. In lijn met regelingen zoals het Kernenfonds en (het provinciale) Iepen Mienskipsfûns zullen hierbij met name initiatieven vanuit de gemeenschap leidend zijn voor de invulling van middelen. Vanuit een in te stellen regeling zullen gemeentelijke middelen beschikbaar worden gesteld.

Zoals vermeld wordt nu als vijfde subagenda Duurzame ontwikkeling toegevoegd.

2.2. Koppeling met ambitie- en beleidsaanpak Súdwest-Fryslân

Na de start van de nieuwe raads- en collegeperiode 2018-2021 (vanaf begin 2018) en het destijds opgestelde Hoofdlijnenakkoord is een focus op meerdere beleidsonderdelen ontstaan. Voorjaar 2019 heeft dit geleid tot een nadere aanscherping. Er werden vier speerpunten benoemd:

- Vitale/gezonde mensen
- Sterke/robuuste economie
- Vitaal Landschap
- Duurzaam wonen/leven

Per speerpunt werden aanvullende ambities benoemd.

In aanloop naar de begroting 2020 zijn aanvullend vijf primaire aandachtsvelden/accnten benoemd:

- Energietransitie/klimaatagenda
- Transformatie sociaal domein
- Omgevingswet
- Ontwikkelagenda
- Professionalisering organisatie (100+ ontwikkeling)

Met name de energie- en klimaatdiscussie roepen belangrijke vragen op m.b.t. omgevingsplanologie en daarop afgestemde keuzes m.b.t. de leefomgeving. De discussie hierover zal de komende jaren met name worden gevoerd binnen de aanpak rond de Omgevingsvisies (op rijks-, provinciaal en gemeentelijke niveau). Hier wordt ook steeds nadrukkelijk gewezen op de noodzaak tot interbestuurlijke afstemming en samenwerking.

De Ontwikkelagenda kan in haar huidige opzet van belangrijke betekenis zijn om binnen de vijf subagenda's interbestuurlijk samenwerking aan te jagen, en in lijn hiermee ook samen investeringen aan te jagen en daarvoor geld beschikbaar te stellen. We verwachten dat het belang van interbestuurlijke samenhang in ambities en financiële inzet de komende jaren sterk zal toenemen.

De aanpak Ontwikkelagenda voorziet nu in de mogelijkheid te komen tot een meer integrale afstemming tussen de vijf subagenda's, De aanpak duurzame ontwikkeling (duurzaam wonen/leven, energietransitie, klimaatagenda) krijgt hiermee nadrukkelijk een positionering. Al blijft voornamelijk de daaraan gekoppelde financiële inzet nog beperkt. Voor het onderdeel transformatie sociaal domein is ook nadrukkelijk een relatie te leggen met de aanpak in (vooral) de stedelijke zone (Sneek, Bolsward) en binnen Ut de Mienskip.

Vanwege onderlinge verwevenheid en integrale complexiteit zal een verdere aandacht en uitwerking tussen opgaven en agenda's nodig zijn. De Ontwikkelagenda kan hier een belangrijke structurerende positionering krijgen, gelet op de focus op gezamenlijke ambities met partners.

Binnen de professionalisering van de organisatie kan de aanpak Ontwikkelagenda van betekenis zijn voor een meer opgaafgerichte organisatieopzet. Een focus op ambitie kan worden gecombineerd met een resultaatgerichte aanpak om opgaven te realiseren.

2.3. Financiële mogelijkheden

Periode t/m 2022

In de periode t/m 2022 gaan we uit van een totale (gemeentelijke) investeringsopzet van € 19.100.000. Het betekent een voortzetting van de al beschikbare financiële inzet. Wel komen we tot een herschikking van een deel van de eerder gelabelde bedragen.

Periode 2023 en volgend

In het meerjarenperspectief van de begroting is binnen de jaarschijf 2023 rekening gehouden met een extra investeringsmogelijkheid van € 2.500.000. De extra investeringsruimte houden wij in dit document nog buiten beschouwing. Keuzes laten we aan de bestuurders in de volgende bestuursperiode (2022-2025). Zie voor een aanvullende uitleg Bijlage 1.

Incidentele/structurele middelen

De totale investeringsopzet is deels opgebouwd met een structurele inzet van te verkapitaliseren middelen. Hierdoor kunnen middelen slechts beperkt op basis van incidentele middelen worden ingezet. Het vraagt een continue monitoring m.b.t. een balans tussen investeringen met een incidenteel dan wel structureel financieel effect. Zie voor een aanvullende uitleg Bijlage 1.

3. Herschikking inzet

3.1. Vertrekpunt

Besluitvorming november 2018

In samenhang met de Programmabegroting 2019 (en meerjarenraming 2020-2022 is in november 2018 ingestemd met de Ontwikkelagenda 2018-2022. Er werd in beeld gebracht hoe Súdwest-Fryslân de komende jaren € 18,8 miljoen aan investeringen wil realiseren, samen (en in cofinanciering) met andere partijen (zoals rijk en provincie). In Hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de focus en inzet van de Ontwikkelagenda en de vijf subagenda's.

Tussentijdse aanpassingen

In de periode t/m oktober 2019 zijn, op basis van besluitvorming in de raad, binnen de verdeling enkele aanpassingen doorgevoerd. Het gaat om:

- Aanpak Bolsward, De Tiid, Cultuur Historisch Centrum
- Aanpak Versterking IJsselmeerkust, Koppelkansen
- Enkele overige (kleinere) aanpassingen

Bij besluitvorming van Rondweg Warns is € 300.000 aan de agenda toegevoegd (via een herschikking van middelen binnen de totale aanpak ontsluiting Stavoren). Vandaar dat we nu werken met een in te zetten omvang van € 19.100.000.

3.2. Gewijzigde inzet

Er is beoordeeld hoe, op basis van de huidige investeringsomvang (€ 19.100.000), een gewijzigde verdeling van middelen ("schuifruimte") binnen de agenda mogelijk is. Voor een deel van de eerder per subagenda gelabelde middelen kan op basis van een heroriëntatie voor een flexibel inzet worden gekozen. Voor enkele onderdelen, die nu eerst als flexibel worden aangemerkt, geldt dat er bij een gewijzigde toedeling deels een hernieuwde labeling plaatsvindt.

Subagenda/project	Herijking flexibele inzet	Totaal
Bolsward		
1. Binnenstad, Herinrichting - Fase 1	600.000	
2. Binnenstad, Herinrichting - aanvullend	77.000	
Subtotaal	677.000	677.000
Sneek		
1. Sportcarrousel	2.000.000	
2. IJlsterkade	200.000	
3. Sneek, algemeen	720.000	
Subtotaal	2.920.000	2.920.000
IJsselmeerkust		
1. Geen	0	
Subtotaal	0	0
Ut de Mienskip		
1. Ut de Mienskip, algemeen	2.420.000	
Subtotaal	2.420.000	2.420.000
Totaal		6.017.000
In mindering (tekort Agenda IJsselmeerkust)		-245.000
Totaal (bijgesteld)		5.772.000

Bij de toelichting per subagenda (zie Hoofdstuk 5) wordt het wegvallen van bovenstaande onderdelen benoemd, incl. de herpositionering van die onderdelen.

Er is binnen de Agenda IJsselmeerkust sprake van een onvoldoende dekking van het eerder gelabelde bedrag (tekort: € 245.000). Het bedrag wordt in mindering gebracht op de flexibel in te zetten middelen.

3.3. Aangepaste toedeling

Betrokken aspecten

Voor we ingaan op de aangepast toedeling per subagenda eerst enkele specifieke aspecten:

- Investerings/opgavegelden
In lijn met eerdere afspraken wordt in de Ontwikkelagenda meer consequent rekening gehouden met de omstandigheid dat iedere investering ook om aanvullende middelen vraagt m.b.t. agendaregie/opgavegelden. Hiervoor geldt:
 - Investerings. Concrete investeringsbedragen excl. agendaregie/opgavegelden
 - Agendaregie/opgavegelden. Middelen voor personele inzet/mensuren en handgeld voor bijv. uit te voeren onderzoek. Het gaat deels om middelen die generiek beschikbaar komen (per subagenda) en deels specifiek (bijv. per projectonderdeel).
- Duurzame ontwikkeling
In november 2018 is besloten binnen de Ontwikkelagenda minimaal € 1.000.000 in te zetten voor duurzame ontwikkeling. Het bedrag was destijds verdisconteerd binnen het totale investeringsbedrag en zou aldus binnen toegedeelde bedragen per subagenda een invulling moeten krijgen. In 2019 is bij de planaanpak CHC De Tijd tot een plus op duurzaamheid gekomen (€ 668.000). Er is dan binnen de agendaopzet nog een aanvullende inzet van € 332.000 voorzien (althans wanneer we uitgaan van de minimale inzet van € 1.000.000).

We kiezen ervoor om vanaf nu het onderdeel “Duurzame ontwikkeling” een meer specifieke positionering in de Ontwikkelagenda te geven als vijfde subagenda.

Aangepaste toedeling per subagenda

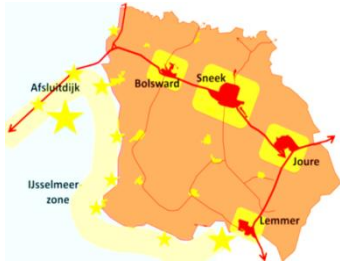
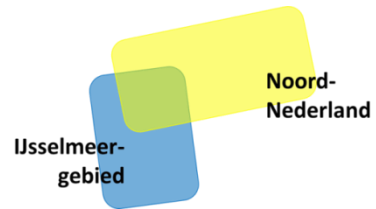
Hier volgt een overzicht van de aangepaste toedeling. In Hoofdstuk 5 geven per subagenda een toelichting op de vermelde onderdelen/projecten. O.a. in relatie tot de te hanteren principes: gedeelde ambitie, cofinanciering, multiplier.

Subagenda/project	Bijdrage Ontwikkelagenda
Bolsward	
1. Aquaduct Bolsward, onderzoeksgeld	120.000
2. Bolsward, algemeen	557.000
Subtotaal	677.000
Sneek	
1. Koppelkansen sportvoorzieningen	1.000.000
2. Hoogspanningsleiding Pasveer (onder de grond brengen)	750.000
3. De Potten, visievorming (onderzoeksgeld)	70.000
4. Sneek, algemeen	130.000
Subtotaal	1.950.000
IJsselmeerkust	
1. Programmatische Aanpak Grote Wateren (voorlopige inschatting) - 2020	700.000
2. Programmatische Aanpak Grote Wateren (voorlopige inschatting) - 2021	700.000
3. De Nieuwe Afsluitdijk, projectbureau - 2019-2020	150.000
4. IJsselmeerkust, algemeen	563.000
Subtotaal	2.113.000
Ut de Mienskip	
1. Ut de Mienskip, algemeen	550.000
Subtotaal	550.000
Duurzame ontwikkeling	
1. Duurzame ontwikkeling, restant inzet van eerdere 1.000.000	332.000
2. Duurzame ontwikkeling, algemeen	150.000
Subtotaal	482.000
Totaal (bijgesteld)	5.772.000

4. Toelichting op de subagenda's

Positionering subagenda's binnen een breder perspectief

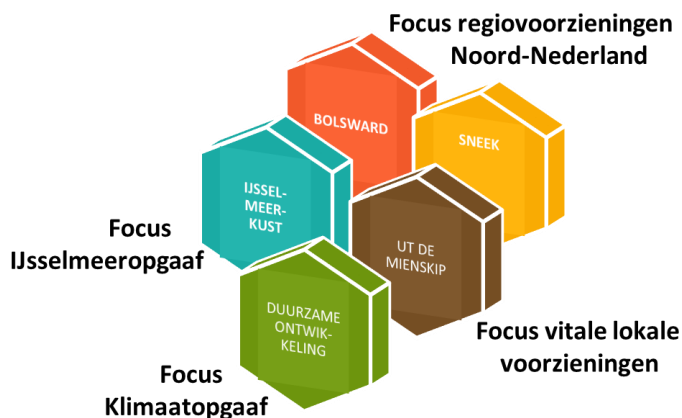
De positionering van Súdwest-Fryslân vindt steeds nadrukkelijker plaats binnen een breder nationaal (en Europees) perspectief. Met voor Súdwest-Fryslân een belangrijke focus op Noord-Nederland en het IJsselmeergebied.



Voor het gezamenlijke gebied Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren zien we hier een specifieke focus ontstaan met betrekking tot de stedelijke zone A7/A6 en de Friese IJsselmeerkust. Uiteraard ingebed binnen een aanpak rond een vitaal lokaal voorzieningenniveau binnen het totale gebied (Ut de Mienskip).

Kernonderwerpen per subagenda

Bij de focus geldt binnen de subagenda's de volgende hoofdopzet:



Wijze van labeling

Per subagenda is voor een daaraan gekoppeld onderdeel/project de volgende labeling mogelijk:

- Verleend krediet (de raad heeft hiervoor al een specifiek besluit genomen)
- Gelabeld aan een project (de raad is daarmee in beginsel akkoord met de labeling, maar op een later moment volgt de toewijzing van een krediet)
- Globaal gelabeld aan de subagenda (het is in beginsel de bedoeling om het bedrag in te zetten binnen de subagenda, maar er is nog geen krediet of een labeling aan één specifiek project)

Toelichting per subagenda

We lichten de gang van zaken per subagenda in samenhang met beleidsmatige kaders toe, gaan in op de te kiezen strategie/ambitie, geven een toelichting op de gelabelde projecten en geven een verdere doorkijk.

Sneek

Periode 2019-2023

Totale inzet: 5.485.000



Hoofdoopzet

In het gebied Súdwest-Fryslân/De Fryske Marren geldt de A6/A7 als belangrijke economische drager. De stedelijke kernen Sneek, Bolsward, Joure en Lemmer gelden als een stedelijke zone, met Sneek als centrale regiostad (als onderdeel van de Friese F4-steden met Leeuwarden, Drachten en Heerenveen). Onderdelen die bij de agendavorming om aandacht vragen zijn:

- (Boven)regionaal voorzieningenniveau
- Binnenstedelijke agenda/retail
- Stedelijke vernieuwing
- Stimulering bedrijvigheid
- Opwaardering infrastructuur
- Inzet op Maritiem (Sneek)

Strategie/ambitie

Het agendateam Sneek/Bolsward werkt intern aan een opzet voor een ambitiedocument. Daarbij wordt er vanuit gegaan dat deze steden in samenhang, en deels aanvullend/complementair, de positionering van Súdwest-Fryslân kunnen versterken. Sneek wordt daarbij vooral gepositioneerd als een stad van water. Waarbij Sneek een plaats is waar het water in alles zichtbaar en beleefbaar is. Waarbij het water in de stad verbindt in ruimtelijke, economische en sociale zin.

De visie- en agendavorming wordt in toenemende mate urgent. We zien hier een stapeling van initiatieven, vooral langs of nabij de invalsroutes vanaf de A7 en vanuit Leeuwarden en langs de A7 zelf. We willen hier waar nodig extra inzet op organiseren.

Labeling projecten t/m 2019 - voortgang

Labeling t/m 2019

Totaal: 5.355.000

• De Hemmen III, bedrijfsterrein	2.800.000
• Sneek, algemeen (voorbereidingskosten)	35.000
• Stationsgebied	
a. Fase 1	200.000
b. Fase 2	200.000
• IJlsterkade	300.000
• Koppelkansen sportvoorzieningen	1.000.000
• Hoogspanningsleiding Pasveer (onder de grond brengen)	750.000
• De Potten, visievorming (onderzoeksgeld)	70.000

De Hemmen III

In november 2018 is binnen de Ontwikkelagenda geld beschikbaar gesteld als onderdeel van de financiële aanpak rond De Hemmen III. Verdere planvorming is in voorbereiding.

Sneek, algemeen

In 2019 is een beperkt werkbudget (opgavegeld) voor de agendaopzet beschikbaar gekomen.

Stationsgebied

Al langere tijd is hier een planopzet met meerdere deelprojecten in voorbereiding. Eerder is hier een totale investering genoemd van: € 3.000.000, met name geïnitieerd door NS, provincie en ProRail. In twee deelprojecten participeert de gemeente. Deelproject 1 “Fiets”. Rechtstrekken fietspad naast busstation. Totale inzet: € 600.000, waarvan 1/3 gemeente. Deelproject 2 “Busstation/-plein”. Vooral project provincie. Totale inzet: € 900.000, waarvan € 200.000 gemeente. Daarmee is de totale inzet gemeente € 400.000.

Sinds de beschikbaarstelling van het krediet is gewerkt aan Fase 1. Voor de gemeente gaat het om het rechtstrekken van fietspad naast busstation. Uitvoering is voor wat betreft ontwerp afhankelijk en gekoppeld aan de uitvoering van de herinrichting van het busstation. Twee factoren vragen veel tijd. Dit is de afstemming met NS, provincie en ProRail. Veiligheid en uitvoeringskosten staan hoog op de agenda bij o.a. ProRail. De processen gaan daarom niet zo snel als verwacht. Daarnaast koppelen we, bij nader inzien, ontwerp en uitvoering aan een veilige fiets- en loopverbinding richting RSG. Afstemming met bewoners is een proces waarin we zorgvuldig te werk gaan, om een optimaal veilige situatie te creëren.

IJlsterkade

Er zijn al over meerdere jaren plannen voor herstructurering. Eerder is voor dit gebied een visie vastgesteld. We gaan uit van een zgn. organisch planproces, waarbij de gemeente pas aanschuift wanneer ontwikkelingen zich aandienen. Voor twee kavels/gebiedsdelen is een ontwikkeling aan de orde. Het woongebouw op perceel IJlsterkade 47 (voormalig NUON-terrein) is ondertussen in aanbouw (gebied zonder openbaar deel). Een plan voor twee woongebouwen op perceel IJlsterkade 126/128 (nu braakliggend terrein, planvorming Hegie & Hegie) kan bijna in uitvoering. Dit perceel bevat een openbaar deel. Een derde perceel, IJlsterkade 100 (voormalige Citroengarage) ligt braak (naar verwachting geen openbaar deel).

De inzet voor IJlsterkade is gericht op de ombouw van een gedateerd bedrijfsgebied naar een vitaal binnenstedelijk gebied (o.a. ook wonen; mede afhankelijk van beschikbaar woningbouwcontingent). Eerder is hiervoor € 500.000 aan gemeentelijke bijdrage gelabeld. Eerder lagen hier subsidiemogelijkheden van de provincie. Voor perceel IJlsterkade 126/128 is eind 2018 subsidie aangevraagd voor het openbare deel (€ 250.000 provincie; € 250.000 gemeente). Een overig deel van de beoogde subsidie voor IJlsterkade is al eerder verschoven naar Bolsward (HCW). Het restant subsidiedeel (€ 250.000 provinciegeld) is wegens het naderende einde van de subsidietermijn binnen de Gebiedsagenda verschoven naar een inzet in De Fryske Marren. De vervolginzet bij IJlsterkade is onzeker. Daarom is nu € 5.000 als opgavegeld aan de hiervoor genoemde € 250.000 toegevoegd. Het overige deel (€ 200.000) is beschikbaar gesteld voor een flexibele inzet.

Er dienen zich naar verwachting op korte termijn geen nieuwe ontwikkelplekken aan. Pogingen tot aankoop zijn mislukt (te hoge prijzen). We volgen de ontwikkelingen. Zo nodig doen we bij gewijzigde omstandigheden opnieuw een beroep op de provincie om (nieuwe) subsidiemiddelen vrij te spelen.

Koppelkansen sportvoorzieningen

Er is meerdere jaren gewerkt aan een aanpak Sportcarrousel. Een aanpak waarbij de verenigingen ONS en SWZ (beide voetbal) en SHMC (hockey) samen naar een herschikking van locaties zochten. Het is niet gelukt tot een passende aanpak te komen. Aanvullend is ook de vereniging LSC bezig met een aanpak op het eigen terrein. Eerder was € 2.000.000 gelabeld aan de Sportcarrousel om als gemeente “serieus aan tafel” te blijven. Omdat de aanpak Sportcarrousel niet tot het beoogde resultaat heeft geleid, vraagt dit een herijking van meerdere wensen binnen de sport te Sneek. Voorlopig houden we hier € 1.000.000 beschikbaar voor te treffen investeringen. De komende periode wordt onderzocht wat hier de verdere stappen kunnen zijn. O.a. speelt hier de discussie rond de aanpak kunstgrasvelden.

Hoogspanningsleiding Pasveer

Er is momentum vanuit Rijk vanwege de cofinancieringsregeling voor het onder de grond brengen van hoogspanningsleidingen. Hierdoor is het mogelijk de hoogspanningsleiding in Pasveer (vanuit de wijk tot aan de camping) onder de grond te brengen. De aanpak is in onderzoek. De verwachte bijdrage van de gemeente is € 700.000 (+ € 50.000 opgavegeld) op een totale investering van € 3.500.000.

De Potten, visievorming

Vanwege diverse ontwikkelingen binnen recreatiegebied De Potten is een integrale visievorming gewenst. Er is een startnotitie in voorbereiding.

Besluitvorming na 2019

Flexibele ruimte na 2019

Totaal: 130.000

- | | |
|-------------------|---------|
| • Sneek, algemeen | 130.000 |
|-------------------|---------|

Sneek, Algemeen

Er is een bescheiden ongelabeld bedrag beschikbaar. Het kan deels voor kleinere bedragen opgavegeld aan de orde komen.

Aanvullend

Er zijn in meerdere gebieden aanvullend ontwikkelingen in discussie. Te denken valt aan ontwikkelingen rond het Maritiem Cluster Sneek.

Bolsward

Periode 2019-2023

Totale inzet: 4.455.000



Hoofdopzet

In het gebied Súdwest-Fryslân/De Fryske Marren geldt de A6/A7 als belangrijke economische drager. De stedelijke kernen Sneek, Bolsward, Joure en Lemmer gelden als een stedelijke zone, met Sneek als centrale regiostad (als onderdeel van de Friese F4-steden met Leeuwarden, Drachten en Heerenveen). Onderdelen die bij de agendavorming om aandacht vragen zijn:

- (Boven)regionaal voorzieningenniveau
- Binnenstedelijke agenda/Retail
- Stedelijke vernieuwing
- Stimulering bedrijvigheid
- Opwaardering infrastructuur

Strategie/ambitie

Het agendateam Sneek/Bolsward werkt intern aan een opzet voor een ambitiedocument. Daarbij wordt er vanuit gegaan dat deze steden in samenhang, en deels aanvullend/complementair, de positionering van Súdwest-Fryslân kunnen versterken. Bolsward wordt daarbij vooral gepositioneerd als een stad van cultuur. Waarbij Bolsward een stad is waar het historische karakter van de stad nog beter tot haar recht komt. De visie- en agendavorming wordt in toenemende mate urgent.

Labeling projecten t/m 2019 - voortgang

Labeling t/m 2019

Totaal: 3.898.000

1. De Tiid, Cult. Historisch Centrum (voor zover gerelateerd aan Ontwikkelagenda)	2.531.000
2. Bolsward-west (ontsluiting)	800.000
3. Binnenstad Herinrichting	
a. Broereplein - GEREALISEERD	270.000
b. 't Oordje - GEREALISEERD	62.000
c. Fase 1	100.000
4. Aquaduct Bolsward, onderzoeksgeld - 2019/2020	120.000
5. Bolsward, algemeen (voorbereiding)	15.000

De Tiid, Cultuur Historisch Centrum (stadhuis)

Op 9 mei 2019 heeft de raad een definitief fiat gegeven voor de realisatie van De Tiid. Met een totale financiële inzet van € 12.900.000, met flinke bijdragen van de provincie, Bolswarder stichtingen en de Rabobank. De bouw is ondertussen gestart. Actuele ontwikkelingen (september/- oktober 2019) rond de verwijdering van de toren en noodzakelijke restauratie daarvan zijn nog niet meegenomen.

Bolsward-west (ontsluiting)

Er wordt al langere tijd gewerkt aan de aanpassing van de verkeersstructuur. De reconstructie van de provinciale weg is hier een belangrijk onderdeel. Voor de totale aanpassing was eerder een € 4.900.000 aangegeven. De exacte invulling vraagt nog verdere aandacht, o.a. vanwege de aansluiting op de naastgelegen gemeentelijke werf. De gemeentelijke bijdrage is € 800.000. Aanpak sluit aan bij wensen bevolking Bolsward. De afslag Exmorra vormt een aanvullend aandachtspunt.

Binnenstad-Herinrichting

Eerder zijn versneld bijdragen beschikbaar gekomen voor het Broereplein en 't Oordje (samen € 332.000; waarin extra kosten voor archeologisch onderzoek werden verdisconteerd). Ook is er voor de 1^e fase € 100.000 beschikbaar gesteld, ter voorbereiding. Met inachtneming van een totale gemeentelijke inzet van in totaal circa € 2.300.000 voor alle deelfasen, is het nu onzeker wanneer de deelfasen kunnen worden uitgevoerd. Het eerder bestemde bedrag voor de 1^e fase: € 600.000 (€ 700.000 minus het al verleende krediet van € 100.000) komt nu eerst weer algemeen beschikbaar voor Agenda Bolsward, zij het voor een iets lager bedrag: € 557.000. Zie hierna: besluitvorming na 2019.

Aquaduct Bolsward

Op verzoek van de provincie is door de gemeente aangesloten bij het onderzoek naar mogelijkheden voor een aquaduct bij Sneek. De totale onderzoekskosten bedragen € 200.000. De provincie betaalt € 100.000, de gemeente ook. De gemeente haakt aan omdat hierdoor ook bredere ontwikkelingen voor meekoppelkansen in Bolsward in beeld kunnen komen. Deze verkenning is hoe dan ook zinvol en nuttig. Binnen de aanpak is een beperkt bedrag aan gemeentelijk begeleiding meegenomen (€ 20.000).

Bolsward, algemeen

In 2019 is een beperkt werkbudget (opgavegeld) voor de agendaopzet beschikbaar gekomen.

Besluitvorming na 2019

Flexibele ruimte na 2019

Totaal: 557.000

- Bolsward, algemeen 557.000

Bolsward, Algemeen

Zoals hiervoor vermeld is er voor de aanpak Binnenstad nog een totale inzet van circa. € 2.300.000 nodig (excl. verlichting: € 300.000). Beoordeeld kan worden in hoeverre met de beschikbare flexibele inzet tot een deelaanpak kan worden gekomen. Mogelijk is het ook passender om eerst een aanvullende beschikbaarstelling van gelden af te wachten. Ook kan de beschikbare flexibele inzet wellicht deels voor kleinere bedragen opgavegeld aan de orde komen.

Aanvullend

Er zijn in meerdere gebieden aanvullend ontwikkelingen in discussie. Te denken valt aan ontwikkelingen gerelateerd aan sport.

Friese IJsselmeerkust

Periode 2019-2023

Totale inzet: 6.413.000



Hoofdopzet

Vanuit het Rijk zijn voor het IJsselmeergebied een aantal urgente opgaven opgesteld op het gebied van waterveiligheid, zoetwater, klimaatadaptatie, natuurontwikkeling, waterkwaliteit, energieproductie, visserij, toerisme, recreatie en verstedelijking. Deze komen samen in de Agenda IJsselmeergebied 2050 die de verbinding legt tussen ontwikkelingen op en in het water en op het daaromheen liggende land. Dat biedt ontwikkelkansen aan provincies en gemeenten en leidt tot gezamenlijke programma's, projecten en onderliggende investeringsstructuren. Voor de Friese IJsselmeerkust hebben de betrokken regionale overheden zich georganiseerd in de Opgave IJsselmeerkustgebied. Zij hebben in een gezamenlijk ambitiedocument hun ambities op het gebied van Water, Cultuur, Natuur, Energie en Economie. Deze hoofdthema's kennen een onderlinge verbondenheid en bevatten verschillende deelambities o.a. op het gebied van duurzaamheid, recreatie & toerisme en landbouw. Binnen de IJsselmeeropgave beoordelen we ook koppelmogelijkheden met de aanpak De Nieuwe Afsluitdijk (voor zover nog van toepassing) en de aanpak Agenda Waddengebied 2050 voor kuststrook tot aan Harlingen.

Strategie/ambitie

Van de vijf subagenda's is de IJsselmeerkust qua strategie- en ambitiesvorming het meest gevorderd. In samenspraak met provincie, waterschap en De Fryske Marren is een Ambitiedocument Friese IJsselmeerkust opgesteld.

Labeling projecten t/m 2019 - voortgang

Labeling t/m 2019

Totaal: 5.850.000

• Versterking Friese IJsselmeerkust (Koppelkansen)	1.200.000
• Rondweg Warns	1.500.000
• Atlantikwall	37.500
• Sluis Kornwerderzand	1.000.000
• Museum Hindeloopen	300.000
• Project Beleving Kornwerderzand (Waddenfonds)	100.000
• IJsselmeerkust , algemeen (voorbereiding fietspad + Poort van Fryslân)	62.500
• De Nieuwe Afsluitdijk, Bijdrage projectbureau - 2018 (100.000) en 2019-2020 (150.000)	250.000
• Programmatische Aanpak Grote Wateren (voorlopige inschatting) - 2021	
a. Inschatting 2021	700.000
b. Inschatting 2022	700.000

Versterking Friese IJsselmeerkust (VFIJ, Koppelkansen)

In 2019 is samen met het Rijk en de regionale overheden overeenstemming bereikt voor de aanpak Koppelkansen Friese IJsselmeerkust. Samen wordt in vijf gebieden projecten uitgevoerd met een totale investering van € 17.000.000, met € 1.200.000 van Súdwest-Fryslân. De uitvoering is in voorbereiding. Het VFIJ richt zich vooral op compensatie maatregelen t.g.v. de aanpassingen in het

peilbeheer maakt tevens onderdeel van deze opgave uit, maar geeft ook bredere gebiedskansen (o.a. recreatie, cultuur).

Rondweg Warns

In juni 2019 heeft de raad ingestemd met de aanleg. De totale investering bedraagt € 2.500.000, met € 1.500.000 van Súdwest-Fryslân (overige deel provincie). De uitvoering is in voorbereiding. De eerste gesprekken met grondeigenaren over uit te voeren onderzoek hebben plaatsgevonden. Na de uitvoering van de onderzoeken ontstaat zicht op de te volgen procedure en de verdere planning.

Atlantikwall

Voor de aanpak Atlantikwall is eerder € 37.500 beschikbaar gesteld.

Sluis Kornwerderzand

In juni 2019 is overeenstemming bereikt over de verbreding van de sluis en de vernieuwing van de bruggen. Een belangrijk besluit na een jarenlang lobbytraject. De totale investeringskosten bedragen € 215.000.000. Regionale overheden en het bedrijfsleven betalen mee aan het project. Súdwest-Fryslân draagt € 1.000.000 bij. De planning is dat het totale project uiterlijk in 2026 is afgerond.

Museum Hindeloopen

In 2017 is voor de verbouw- en uitbreidingsplannen van het museum een gemeentelijke bijdrage van € 300.000 beschikbaar gesteld. De totale investering is berekend op een bedrag tussen € 2.200.000 en € 2.500.000. Ook de provincie draagt bij (€ 500.000). Het wachten is nu op aanvullende financiering, bijv. via een bijdrage van de Bankgiroloterij. Het vervolg is nog onzeker. Vanuit het museumbestuur vindt een stevig lobby plaats.

Project beleving Kornwerderzand

Project Beleving Kornwerderzand (herinrichting gebied) is onderdeel van een Waddenfondsaanvraag, met een maximale bijdrage van Súdwest-Fryslân van € 100.000. De gemeentelijke bijdrage is afhankelijk van de omvang van de uiteindelijke toekenning. Hierdoor kan de bijdrage mogelijk lager uitvallen dan de opgevoerde maximumbijdrage; het restant vloeit terug.

IJsselmeerkust, algemeen

Eerder is voorbereidingsgeld beschikbaar gekomen (€ 62.500) voor de fietsroute Kop Afsluitdijk-Makkum en Poort van Fryslân. Er is nog geen zicht op een verder financieel commitment.

De Nieuwe Afsluitdijk, projectbureau

Al over meerdere jaren draagt Súdwest-Fryslân samen met andere partners bij aan het projectbureau De Nieuwe Afsluitdijk. Er is sprake van een afbouw van de bijdrage. De hier te plegen inzet is nog in discussie. We gaan hier uit van een afbouw van de bijdrage. Inzet: 2019: € 100.000 en 2020: € 50.000.

Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW)

De PAGW-opzet is gericht op compensatie van negatieve consequenties die voortkomen uit de aanleg van dijken, dammen, polders, vaargeulen en bijbehorend peilbeheer. Dergelijk infra is ontworpen om de veiligheid en bereikbaarheid van ons land te vergroten maar leidt soms tot veranderende stromingen, verlies aan natuurlijk evenwicht en verslechtering waterkwaliteit. Met de PAGW willen Rijk en regio samen komen tot ecologisch gezonde, robuuste en toekomstbestendige grote wateren, waarbij hoogwaardige natuur goed samengaat met een krachtige economie.

Aanvankelijk voorzag het PAGW alleen in maatregelen op blauw/groen vlak, dus projecten waarin de waterkwaliteit en natuurontwikkeling goed tot hun recht zouden komen. In later stadium is door de ministeries van I&M en LNV een derde socio-economisch criterium toegevoegd. Regio's mogen hiervoor plannen/projecten aandragen. Er ontstaan zo aantrekkelijke meekoppelkansen. Voor de totale realisatie heeft het Rijk op dit moment € 248.000.000 gereserveerd die onderdeel uitmaakt van de voorziene € 1,5 - 2 miljard voor PAGW tot 2050.

De afgelopen periode hebben verschillende Friese natuurorganisaties zich sterk gemaakt voor hun doelstellingen voor de Friese kust die voor de genoemde periode grofstoffelijk geraamd werden op € 8.000.000. De betrokken Friese overheden hebben zomer 2019 via de provincie een brief ont-

vangen, waarin de extra meekoppelmogelijkheid op socio-economisch vlak is vermeld. Deze “Meekoppelkansen” doen zich o.a. voor op het gebied van natuurontwikkeling samen recreatie/toerisme (ontwikkeling verantwoord natuurbezoek), cultuurhistorie (toepassing van historische productietechnieken, landschap van wereldklasse) maar bijv. ook in de landbouw en visserij (toepassing traditionele en duurzame technieken en het produceren van verantwoorde producten). De ontwikkeling van natuur gaat hierbij hand in hand met het creëren van economische meerwaarde en draagt bij aan een sterk/vitaal platteland.

Met de toevoeging van de sociaal-economische component ontstaat een breder pakket aan mogelijkheden waardoor de geraamde € 8.000.000 voor de regioaanpak naar verwachting sterk zal laten toenemen. Wellicht ontstaat er ook nog ruimte voor een steviger toekenning aan de Friese regio. De te verwachten inzet vanuit Súdwest-Fryslân is nog een aanname.

Besluitvorming na 2019

Flexibele ruimte na 2019

Totaal: 563.000

- | | |
|----------------------------|---------|
| • IJsselmeerkust, algemeen | 563.000 |
|----------------------------|---------|

IJsselmeerkust, Algemeen

Voor IJsselmeerkust is, ten opzichte van andere subagenda's, wat een ruimere flexibele ruimte ingebouwd. Er wordt binnen deze agenda interbestuurlijk flink achter cofinancieringsgeld aangejaagd. De praktijk heeft uitgewezen dat hier een zekere flexibele inzet wenselijk is.

Aanvullend

Er zijn in meerdere gebieden aanvullend ontwikkelingen in discussie. Te denken valt aan ontwikkelingen rond de Poort van Fryslân/It Fryske Hynder. Ook zijn na de aanleg van Windpark Fryslân (en later Windpark Hiddum Houw) via een Ontwikkelfonds geld beschikbaar komen voor de streek; hetgeen mogelijk leidt tot verzoeken om gemeentelijke cofinanciering.

Ut de Mienskip

Periode 2019-2023

Totale inzet: 2.265.000



Hoofdpopzet

De agenda biedt de mogelijkheid om de gemeentelijke kernen- en wijkenproblematiek te agenderen binnen een specifieke samenhangende aanpak. Eerder zijn hier benoemd de inzet m.b.t. ontmoetingsplaatsen, fietspaden en specifieke aandachtsvelden, zoals Woonzorglandschap, opwaardering infrastructuur en Ondersteuning vrijwilligers. Onder andere vanuit de raad is aangegeven/voorgesteld om middelen, zoals gereserveerd voor agenda Út de Mienskip, bij voorkeur beschikbaar te laten komen voor initiatieven van de Mienskip, in de vorm van een regeling. Zo'n regeling maakt verbindingen mogelijk met gemeentelijke programma's, maar ook met maatschappelijke duurzame ontwikkelingen zoals de RES.

Op basis van deze aanbeveling heeft het college de aanpak voor een Regeling Ut de Mienskip opgesteld. De regeling wordt in november 2019 aan de raad voorgelegd. De regeling is in lijn met de aanpak Kernenfonds en (het provinciale) Iepen Mienskipsfûns. Een specifieke regeling van waaruit de kernen en wijken claims kunnen worden ingediend. Het belang van een goed contact met de Mienskip, bijv. via de betrokkenheid van dorp- en wijkcoördinatoren, wordt hiermee benadrukt. Bij een succesvolle regeling wordt de Ontwikkelagenda in haar gemeentebrede aanpak versterkt. Voor meer gebouw- of infragerichte investeringen wordt nu een aanpak binnen de reguliere begrotingssystematiek gezocht.

Strategie/ambitie

Eerder heeft binnen de Clusteragenda-aanpak een focus op een aantal onderwerpen plaatsgevonden, zoals ontmoetingsplaatsen en veilige (fiets)verbindingen. De genoemde Regeling Ut de Mienskip geeft voor een deel een specifieke inkleuring, met een nadruk op concrete initiatieven vanuit de Mienskip, waar vanuit de regeling geld wordt bijgelegd. Aanvullend kan op andere onderdelen het specifiek aanjagen of structureren van gemeentebrede claims, bijv. voor het lokale voorzieningenniveau, juist ook vanuit subagenda Ut de Mienskip richting worden gegeven. De mogelijkheden hiertoe worden nog nader verkend.

Labeling projecten t/m 2019 - voortgang

Labeling t/m 2019

Totaal: 1.715.000

• LF2018	
a. 11 Fountains - GEREALISEERD	330.000
b. At the Watergate - GEREALISEERD	150.000
• MFC It Joo	300.000
• Onderzoek Ontmoetingsplaatsen	195.000
• Onderzoek Veilige (fiets)verbindingen	40.000
• Regeling Ut de Mienskip	
a. 2020	350.000
b. 2021	350.000

LF2018

De projecten 11 Fountains en At the Watergate zijn, voor zover gerelateerd aan de Ontwikkelagenda, gerealiseerd. We laten een toelichting achterwege.

MFC It Joo

Voor de aanpak MFC It Joo is in 2019 vanuit de Ontwikkelagenda € 300.000 beschikbaar gesteld. Met een zekere pragmatische benadering kon met een bijdrage uit de Ontwikkelagenda de totale aanpak sluitend worden gemaakt.

Onderzoeken Ontmoetingsplaatsen en Veilige (fiets)verbindingen

Eerder zijn hier onderzoeken aangekondigd (totale inzet: € 235.000).

- Voor de aanpak Ontmoetingsplaatsen kunnen eind 2019 onderzoeksgegevens beschikbaar komen, gekoppeld aan een te kiezen aanpak. Er is een voorstel in voorbereiding.
- Voor de aanpak Veilige (fiets)verbindingen is op basis van een te kiezen prioriteitsstelling een nader onderzoek op onderdelen aan de orde. Ook hier is een te kiezen aanpak in voorbereiding.

Regeling Ut de Mienskip

De Regeling Ut de Mienskip (zie toelichting hiervoor) wordt in november 2019 aan de raad voorgesteld. We gaan uit van een aanpak in 2020 en 2021, met daarop volgend een evaluatie. Hoeveel gebruik van de regeling zal worden gemaakt is nog onzeker. We houden rekening met een inzet van € 350.000 per jaar. Over twee jaar gaat het om € 700.000, als volgt onder te verdelen:

- € 600.000: concreet beschikbaar voor in te dienen initiatieven
- € 50.000: beschikbaar voor ondersteuning voor de start van passend lijkende initiatieven (startgeld)
- € 50.000: voor onderzoek m.b.t. passend lijkende initiatieven (onderzoeksgeld).

Binnen de opzet zullen ook eigen bijdragen vanuit de Mienskip aan de orde zijn (cofinanciering).

Besluitvorming na 2019

Flexibele ruimte na 2019

Totaal: 550.000

- | | |
|----------------------------|---------|
| • Ut de Mienskip, algemeen | 550.000 |
|----------------------------|---------|

Ut de Mienskip, Algemeen

Binnen het nog in te zetten bedrag is rekening gehouden met mogelijke verlenging met één jaar van de Regeling Ut de Mienskip (in aanvulling op 2020/2021) voor 2022 (€ 350.000). De daadwerkelijke inzet in 2022 zal afhankelijk zijn van de dan opgedane ervaringen. Het resterende deel (€ 200.000) geldt dan als bescheiden ongelabeld bedrag. Het kan deels voor kleinere bedragen opgevraagd aan de orde komen.

Duurzame ontwikkeling

Periode 2019-2023
Totale inzet: 482.000

Inzet

De inzet is gericht op een inpassing van duurzame ontwikkeling. Er is een breed scala aan meekoppel mogelijkheden mogelijk (CO₂-reductie, Energietransitie, Klimaatagenda in samenhang Klimaatadaptatie, Biodiversiteit, etc.).

Strategie/ambitie

Bij nieuwe ontwikkelingen/projecten neemt bij het denk- en ontwerpproces duurzame ontwikkeling een steeds nadrukkelijker plaats in. Met het opstellen en vaststellen van de Agenda Duurzame Ontwikkeling in 2018 heeft Súdwest-Fryslân sterk ingezet op deze veranderkracht, met een focus op vijfdeelopgaven: Anders Wonen, Anders van A naar B, Anders Producteren, Anders Energie opwekken en Zelf anders.

Vanwege het Nationale Klimaatakkoord (medio 2019) zal de komende jaren een reductieopgave moeten worden gerealiseerd. Het gebeurt langs vijf pijlers: elektriciteit, bebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik, mobiliteit. Intern wordt een aanpak voorbereid die meer concreet aansluit bij deze pijlers en de daaraan gekoppelde opgave. Binnen deze aanpak wordt ook de financiële ruimte voor Duurzame Ontwikkeling binnen de Ontwikkelagenda in samenhang met andere financiële middelen voor Duurzame Ontwikkeling nader geduid.

We verwachten hier een intensieve interbestuurlijke aanpak en de beschikbaarstelling van financiële middelen door bijv. Rijk en provincie. De Regionale Energiestrategie (RES) is op korte termijn al een goed voorbeeld van een intensieve vorm van interbestuurlijk werken.



Labeling projecten t/m 2019 - voortgang

Labeling t/m 2019
Totaal: (geen)

In 2019 is een bedrag voor duurzaamheidsmaatregelen gelabeld aan De Tiid (€ 668.000). Deze labeling is vermeld bij Agenda Bolsward.

Besluitvorming na 2019

Flexibele ruimte na 2019

Totaal: 482.000

- | | |
|---|---------|
| • Duurzame ontwikkeling, algemeen (restant eerdere inzet 1.000.000) | 332.000 |
| • Duurzame ontwikkeling, algemeen | 150.000 |

Duurzame ontwikkeling, algemeen

Er zijn meerdere onderwerpen in verkenning. Een deel kan voor kleinere bedragen opgavegeld aan de orde komen.

5. Financieel overzicht

5.1. Ontwikkelruimte

Periode 2019-2022

Uitgangspunt voor de Ontwikkelagenda 2019-2020 is een ontwikkelruimte van € 19.100.000. De investeringsruimte komt stapsgewijs beschikbaar:

- T/m 2022 was er tot dusver gaandeweg een ontwikkelruimte ontstaan van € 18.800.000.
- In 2019 is aanvullend € 300.000 beschikbaar gekomen (extra middelen Rondweg Warns).

Op basis van deze investeringsruimte brengen we voorstellen in beeld. In Bijlage 1 is meer in detail ingegaan op de beschikbaarstelling van de middelen.

Periode vanaf 2023 en volgend

In de Programmabegroting 2020 (en meerjarenraming) is voor jaarschijf 2023 opnieuw een investeringsruimte van € 2.500.000 opgenomen. Hiervoor worden nu nog geen voorstellen in beeld gebracht. Onzekerheid over de financiële speelruimte in de komende jaren speelt hierbij een rol. We kiezen ervoor om nog niet vooruit te lopen op keuzes vanaf 2023, en die keuzes zo nodig over te laten aan de bestuurders in de volgende bestuursperiode (2022-2025).

Samenhang met de Programmabegroting 2019/Planning- en controlcyclus

De rapportage van de voortgang van ontwikkelingen, vooral op projectniveau, vindt plaats binnen de reguliere planning- en controlcyclus (onder meer via de Berap). Hiervoor is een rapportage-opzet opgesteld.

5.2. Overzicht per subagenda/projecten

Omschrijving Subagenda/project	Gemeente				(bedragen in €) Alle partners
	Krediet verleend	Gelabeld aan project	Globaal ge- labeld aan subagenda	Totaal	Totale investing
Bolsward					
6. De Tijd, Cult. Historisch Centrum (voor zover gerelateerd aan Ontwikkelagenda)	2.531.000				12.900.000
7. Bolsward-west (ontsluiting)	800.000				4.900.000
8. Binnenstad Herinrichting					
a. Broereplein - GEREALISEERD	270.000				270.000
b. 't Oordje - GEREALISEERD	62.000				62.000
c. Fase 1	100.000				
9. Bolsward, algemeen (voorbereiding)	15.000				
10. Aquaduct Bolsward, onderzoeksgeld - 2019/2020		120.000			
11. Bolsward, algemeen			557.000		
Subtotaal	3.778.000	120.000	557.000	4.455.000	
Sneek					
• De Hemmen III, bedrijfsterrein	2.800.000				
• Sneek, algemeen (voorbereidingskosten)	35.000				
• Stationsgebied					
a. Fase 1	200.000				(Fase 1 en 2:
b. Fase 2		200.000			3.000.000)
• IJlsterkade		300.000			550.000
• Koppelkansen sportvoorzieningen		1.000.000			
• Hoogspanningsleiding Pasveer (onder de grond brengen)		750.000			3.500.000
• De Potten, visievorming (onderzoeksgeld)		70.000			
• Sneek, algemeen			130.000		
Subtotaal	3.035.000	2.320.000	130.000	5.485.000	

IJsselmeerkust					
• Versterking Friese IJsselmeerkust (Koppelkansen)	1.200.000				17.000.000
• Rondweg Warns	1.500.000				2.500.000
• Atlantikwall	37.500				
• Sluis Kornwerderzand		1.000.000			(zie toelichting)
• Museum Hindeloopen		300.000			2.500.000
• Project Beleving Kornwerderzand (Waddenfonds)		100.000			
• IJsselmeerkust , algemeen (voorbereiding fietspad + Poort van Fryslân)		62.500			
• De Nieuwe Afsluitdijk, Bijdrage projectbureau - 2018 (100.000) en 2019-2020 (150.000)		250.000			
• Programmatische Aanpak Grote Wateren (voorlopige inschatting) - 2021					
a. Inschatting 2021		700.000			(8.000.000 of aanzienlijk meer (zie toelichting))
b. Inschatting 2022		700.000			(zie hiervoor)
• IJsselmeerkust, algemeen			563.000		
Subtotaal	2.737.500	3.112.500	563.000	6.413.000	
Ut de Mienskip					
• LF2018					
a. 11 Fountain - GEREALISEERD	330.000				5.500.000
b. At the Watergate - GEREALISEERD	150.000				1.600.000
• MFC It Joo	300.000				
• Onderzoek Ontmoetingsplaatsen	195.000				
• Onderzoek Veilige (fiets)verbindingen	40.000				
• Regeling Ut de Mienskip					
a. 2020		350.000			
b. 2021		350.000			
• Ut de Mienskip, algemeen			550.000		
Subtotaal	1.015.000	700.000	550.000	2.265.000	
Duurzame ontwikkeling					
1. Duurzame ontwikkeling, algemeen (restant eerdere inzet 1.000.000)			332.000		
2. Duurzame ontwikkeling, algemeen			150.000		
Subtotaal	0	0	482.000	482.000	
Totaal	10.565.500	6.252.500	2.282.000	19.100.000	

Bijlage 1

Detailtoelichting beschikbare financiële ruimte

Toelichting beschikbare ruimte

Binnen de begroting komt de ontwikkelruimte via twee routes beschikbaar:

- Investeringsprogramma, onderdeel Ontwikkelagenda
Binnen het Investeringsprogramma (zie Bijlage C van de Programmabegroting) is het onderdeel Ontwikkelagenda opgenomen. Het gaat hier om een investeringsmogelijkheid voor nieuwe eigen investeringen.
- Bestemmingsreserve Ontwikkelagenda
Voor de Ontwikkelagenda is er een specifieke bestemmingsreserve, die een jaarlijkse voeding krijgt (€ 500.000). Hiervoor is binnen de begrotingsopzet financiële ruimte opgenomen. Zie voor de stand van de reserves Bijlage D van de Programmabegroting.

T/m 2022 wordt gewerkt met een investeringsruimte van € 19.100.000. In de Programmabegroting 2020 (en meerjarenraming) is voor jaarschijf 2023 opnieuw een investeringsruimte van € 2.500.000 opgenomen. Hiervoor worden nu nog geen voorstellen in beeld gebracht.

Het aanvullende bedrag 2023 is als volgt opgebouwd:

- We houden, evenals de jaren t/m 2022, rekening met een investeringsruimte in jaarschijf 2023 van € 2.000.000. Uitgangspunt is dat we deze investeringslast verkapitaliseren. Hier geldt dat de verkapitaliseerde investeringslast ingaat in het jaar na besteding. Verkapitalisering we een investering van € 2.000.000, dan betekent dit (gemiddeld) een jaarlijkse structurele last van € 117.000. (NB Zoals vermeld worden voor jaarschijf 2023 nog geen voorstellen opgenomen)
- De stapsgewijze voeding van de bestemmingsreserve Ontwikkelagenda, met per jaarschijf € 500.000, wordt na 2022 ook in jaarschijf 2023 voortgezet.
- In eerdere jaren bedroeg de overige beschikbaarstelling € 2.300.000. Hier wordt nu € 300.000 (onderdeel Rondweg Warns) aan toegevoegd.

TABEL 1

Beschikbare ruimte	t/m 2019 €	2020 €	2021 €	2022 €	2023 €
a. Ontwikkelpotentieel eigen investeringen: structurele lasten bij eigen investeringen (investering € 2 miljoen per jaar; 25 jaar; 1,87%)	351.000	468.000	585.000	702.000	819.000
b. Voeding bestemmingsreserve Ontwikkelagenda	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Totaal	851.000	968.000	1.085.000	1.202.000	1.319.000
c. Overige beschikbaarstelling	2.600.000				
Totaal	3.451.000	968.000	1.085.000	1.202.000	1.319.000

De hiervoor aangegeven beschikbare ruimte vertaalt zich naar de volgende investeringsruimte:

TABEL 2

Beschikbare ruimte	2019 €	2020 €	2021 €	2022 €	2023 €
a. Verkapitaliseerd	8.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
b. Voeding bestemmingsreserve Ontwikkelagenda	1.000.000	500.000	500.000	500.000	500.000
c. Overige beschikbaarstelling	2.600.000				
Totaal	11.600.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Totaal (cumulatief)		14.100.000	16.600.000	19.100.000	21.600.000

Van belang is de verhouding tussen investeringsbedragen die incidenteel beschikbaar moeten komen (bijv. een bijdrage aan derden, zoals de bijdrage aan de sluis) en een te verkapitaliseren investeringsbedrag (bijv. een eigen investering zoals de aanleg van een eigen weg). Vanwege de stapsgewijze beschikbaarstelling van bedragen moet het uitgavetempo van én de incidentele beschikbaarstelling én de structureel te verwerken (te verkapitaliseren) bedragen in de tijd voldoende in de pas lopen. Hier vindt een monitoring op plaats.